

Planprogram for rullering av Regional plan for kultur 2017-2028

Innhold

1. Rammer for planprosessen	2
1.1 Innledning og bakgrunn.....	2
1.2 Planprogrammet.....	2
1.3 Kommune- og regionreformen	3
1.4 Avgrensing til andre planer	3
1.5 Virkeperiode, tidshorisont og iverksettelse	3
2. Formål og tema	4
2.1 Formål	4
2.2 Tema	4
2.3 Utredningsarbeid og evalueringer	6
3. Prinsipper for planarbeidet.....	6
3.1 Medvirkning	6
3.2 Konsensus	7
3.3 Detaljeringsgrad.....	7
4. Statlige føringer	7
4.1 Planlegging.....	7
4.2 Kulturområdet	7
4.3 Lowerk og forskrifter.....	8
5. Plandokumentet – grunnlag og innhold.....	9
5.1 Datagrunnlag og status for kulturen i Østfold	9
5.2 Plandokumentets innhold og utforming	10
6. Organisering og framdrift	12
6.1 Organisasjonsmodell	12
6.2 Framdrift	13
6.3 Opplegg for medvirkning.....	13
6.4 Ressursbehov i planarbeidet	15
7. «Grenseløse Østfold»	15

1. Rammer for planprosessen

1.1 Innledning og bakgrunn

Regional plan for kultur 2017-2028 er forankret i Regional Planstrategi for Østfold og i Fylkesplanen Østfold mot 2050. Planen skal inneholde målsettinger, prioriteringer og handlingsprogram for arbeidet med kulturfeltet i Østfold og forene statlig, fylkeskommunal og kommunal politikk og virksomhet. Slik skal planen tydeliggjøre det regionalpolitiske kulturoppdraget med utgangspunkt i de utfordringer og det potensialet som er særskilt for Østfold.

1.1.1 Føringer i planstrategien og fylkesplanen

Regional planstrategi for Østfold, vedtatt 22.9.2016, berammer oppstart av planarbeidet for rullering av regional kulturplan i løpet av 2016. Følgende «bestilling» er gjort av fylkestinget;

«En rullering av regional kulturplan er etterspurt fordi mye har skjedd på kulturområdet siden nåværende plan ble vedtatt i 2010. Dette gjelder f.eks. organisering av virksomheten og bygging av ny regional teaterorganisasjon, fylkesbibliotekets rolle, satsing på ekstern finansiering fremfor økte fylkeskommunale rammer, internasjonalt arbeid osv. Strategiene på kulturområdet er med andre ord modne for oppdatering. Rulleringen er framskyndet fra 2017 til høst 2016 etter høringen av Regional planstrategi»

En tematisk regional plan bør følge opp vedtak og temaer i fylkesplanen. Arbeidet med rullering av Fylkesplanen foregår i nesten samme tidsperiode som arbeidet med Regional plan for kultur. Regional planstrategi fastslår at de to viktigste innsatsområdene for østfoldsamfunnet nå er å skaffe flere arbeidsplasser og øke kompetanse- og utdanningsnivået i Østfold. Fylkesplanen rulleres med oppstart i 2016 og ferdigstilles i 2018.

Gjeldende fylkesplan «Østfold mot 2050» satte langsiktige mål og føringer for utviklingen av østfoldsamfunnet. Fylkesplanens langsiktighet og dens formål om forutsigbarhet, tilsier at rulleringen av fylkesplanen i størst mulig grad bør holde fast ved den strukturen som den gjeldende planen er bygd opp om. Endringer globalt, i samfunnet generelt og Østfold spesielt vil gi innspill til justeringer av planen. Hovedutfordringer og oppfølgingsområder som ble definert i siste fylkesplanprosess, vil i stor grad også gjelde for denne rulleringen. Det innebærer blant annet at følgende temaer vil få et gjennomgående fokus i planarbeidet:

- Levekår og folkehelse
- Verdiskaping og kompetanse
- Klima og miljø

1.2 Planprogrammet

Plan- og bygningsloven har bestemmelser om at det for alle regionale planer skal utarbeides et planprogram. Planprogrammet skal gjøre rede for:

- Formålet med planarbeidet
- Planprosessen med frister og deltakere

- Opplegget for medvirkning
- Vurdering av alternativer
- Behov for utredninger

Hensikten med dette planprogrammet er således å redegjøre for de ovenstående punktene og forberede alle aktuelle aktører på den kommende planprosessen. Som et ledd i dette skal planprogrammet, i henhold til plan- og bygningsloven, legges ut til offentlig høring.

1.3 Kommune- og regionreformen

Stortinget skal behandle og vedta ny kommunestruktur i 2017, herunder nye regioner. Fylkeskommunenes innspill til oppgavefordelingen er at regionreformen bør føre til langt større oppgaver for det regionale nivået, gjennom overtakelse av statlige oppgaver. Innenfor kulturområdet er både oppgaver og virkemidler i dag svært sentraliserte. Resultatet av region- og kommunereformen skal foreligge før planen ferdigstilles.

1.4 Avgrensning til andre planer

Arbeidet med rullering av fylkesplanens samfunnsdel vil være retningsgivende for rulleringen av regionalplan kultur. Regionalplan kultur vil ha et høyere detaljeringsnivå, og vil også inneholde mål og strategier spesifikt for saksfeltet. Det er lagt opp til samhandlingsarenaer mellom de ulike planarbeidene.

Organisert idrett og friluftsliv er en del av det utvidede kulturbegrep, men vil i planverket bli behandlet i Regional plan for fysisk aktivitet. Da disse planprosessene vil gjennomføres tilnærmet parallelt i tid vil det være tett dialog mellom arbeidsgruppene.

Arkiv, kulturminnevern og museumsfeltet blir behandlet i Regionalplan for kulturminner. Kulturminneplanen rulleres i 2018/2019.

Strategier innenfor kulturfeltet vil også grense opp mot andre saksfelt, som næring og utdanning/kompetanse, og er et viktig verktøy for regional utvikling.

1.5 Virkeperiode, tidshorisont og iverksettelse

Gjeldende regionale plan for kultur (2010 – 2013) har fått forlenget virkeperiode fram til ny plan er vedtatt. Fylkestinget har vedtatt oppstart av planarbeidet i 2016. Regionale planer har ofte et tidsperspektiv på ca 12 år, men rullering skal vurderes hvert fjerde år i Regional planstrategi.

Det utarbeides et handlingsprogram til regionale planer. Disse rulleres normalt hvert år. I Østfold gjennomføres rulleringen av handlingsprogrammet til Kulturplanen i forbindelse med arbeidet med fylkeskommunens økonomiplan. Regjeringen har foreslått at rullering ikke lenger skal være obligatorisk hvert år, men at det er tilstrekkelig med en vurdering. Dette antas å bli vedtatt i løpet av 2017 og vil ligge som en fourutsetning for planen.

2. Formål og tema

2.1 Formål

Regional plan for kultur har som formål å være en overordnet, målrettet og langsiktig kulturpolitisk plan for østfoldsamfunnet. Planen skal inneholde målsettinger, prioriteringer og handlingsprogram for arbeidet med kulturfeltet i Østfold, og kunne fungere som et strategisk prioriterings- og beslutningsgrunnlag for kommunale, regionale og statlige myndigheter, næringsliv, organisasjoner og privatpersoner, herunder bidra til god samhandling mellom disse. Samtidig er planen og planprosessen en viktig arena for å ivareta og utøve fylkeskommunens lovpålagte rolle som regional utviklingsaktør, og skape samhandling for å nå prioriterte mål.

Et hovedmål med planen bør være å skape grunnlag for en offensiv kulturpolitikk med gode strategier og betingelser for kulturutvikling i Østfold, og som utløser kulturens bidrag til samfunnsutviklingen. Et viktig grunnlag for å kunne nå kulturpolitiske mål, vil være å identifisere og synliggjøre de kulturpolitiske utfordringene.

2.2 Tema

«Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)» definerer kulturvirksomhet og det offentliges ansvar. Loven har ingen sterk posisjon, men den gir noen definisjoner og rolleavklaringer:

«§ 1.Føremål

Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfald av kulturuttrykk.

§ 2.Definisjonar

Med kulturverksemd meiner ein i denne lova å

- a. skapa, produsera, utøva, formidla og distribuera kunst- og andre kulturuttrykk,*
- b. verna om, fremja innsikt i og vidareføra kulturarv,*
- c. delta i kulturaktivitet,*
- d. utvikla kulturfagleg kunnskap og kompetanse.*

§ 3.Statens oppgåver

Staten skal fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd over heile landet gjennom rettslege, økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak.

Staten skal utforma verkemiddel og gjennomføra tiltak for å fremja og verna eit mangfald av kulturuttrykk i samsvar med internasjonale rettar og plikter.

§ 4.Fylkeskommunens og kommunens oppgåver

Fylkeskommunen og kommunen skal syta for økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak som fremjar og legg til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd regionalt og lokalt.

§ 5.Felles oppgåver

Staten, fylkeskommunen og kommunen skal syta for

- a. at kulturlivet har føreseielege utviklingskår,*
- b. å fremja profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbodet og leggja til rette for deltaking i kulturaktivitetar,*
- c. at personar, organisasjonar og institusjonar har tilgang til informasjon om ordningar med økonomisk støtte og om andre verkemiddel og tiltak.»*

Kultur er ett av de mest sentraliserte politikkområdene i Norge, og fylkene forvalter en liten del av virkemidlene. Store deler av midlene på regionalt nivå er dessuten bundet opp i faste driftstilskudd og samfinansiering med staten. De statlige virkemidlene er fragmenterte, uoversiktlige og lite samordnet. Å legge grunnlaget for et godt regionalt samarbeid blir derfor et viktig kulturpolitisk virkemiddel. Samtidig er det viktig for å jobbe for en økt desentralisering av statlige virkemiddel for å få mer helhetlig virkemiddelbruk, bedre ressursutnyttelse og samordning på kulturfeltet. I Stortingsmelding Meld. St. 22 (2015-2016) om oppgaver til regionnivået (s 53-54) skriver Kulturdepartementet i sin vurdering bl.a.: «Et større regionalt handlingsrom innenfor kulturpolitikken kan gi viktige bidrag til rollen som regional samfunnsutvikler, og legge grunnlag for mer helhetlige vurderinger på tvers av politikkområder.»

Den sterke satsingen på Oslo som hovedarena for statlig kultursatsing, er et tema som opptar fylkene i hele landet. Det synes likevel som at denne sentraliserte satsingen gjør at særlig fylkene rundt hovedstaden har store utfordringer på kulturområdet. Nasjonale målinger viser at disse fylkene skårer dårligst på samtlige kulturindekser som måler kulturelle tjenestetilbud, aktivitet og interesse i befolkningen. Nærheten til de sentrale kulturvirksomhetene i Oslo er positiv i mange sammenhenger, men bidrar også til kulturlekkasje.

I tillegg til å sørge for et bredt spekter av kulturvirksomhet i fylket, blir det viktig å identifisere de områder Østfold kan posisjonere seg på regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Konkurransen om de statlige kulturmidlene som finansierer de profesjonelle institusjonene og de kvalitative kulturproduksjonene er stor. Østfold bør tiltrekke seg en større del av de statlige kulturmidlene. Østlandssamarbeidets mål om en flerkjernestruktur i Osloregionen og fylkesplanens mål om at byene skal være motor for utviklingen, er et godt grunnlag for kulturutvikling. Dette krever at det legges til rette for nyskaping, innovasjon og produktutvikling, og at det blir gitt gode muligheter for kreativitet og kunstnerisk utviklingsarbeid.

Østfold har et rikt og aktivt kulturliv, preget av et mangfold som spenner fra frivillig sektor til profesjonelle kulturorganisasjoner, kulturnæringer og kulturinstitusjoner, flere med nasjonal og internasjonal status, og som samarbeider internasjonalt. Gjennom Akademiet for Scenekunst ved Høgskolen i Østfold representerer en unik institusjon med FoU kompetanse (kunstnerisk utviklingsarbeid) og et internasjonalt nettverk. Utformingen av en ny kulturplan

bør baseres på en synliggjøring av de samlede ressursene på kulturområdet. Utforming av virkemidler for kultursatsingen bør baseres på innsikt i utfordringer og muligheter.

2.3 Utredningsarbeid og evalueringer

Fylkesplanens statusbeskrivelse for Østfoldsamfunnet er på et overordnet nivå. Arbeidet med ny regional kulturplan bør baseres på kunnskap om viktige utfordringer og muligheter for kulturområdet. For å kunne være mer presise og treffe med virkemidler og tiltak, trengs ytterligere statistikk, oversikt og innsikt. Omfanget av kunnskapsinnhenting og analysearbeidet må prioriteres innenfor tilgjengelige ressurser.

Identifisert kartleggingsbehov og innsiktsarbeid er:

- Scenariearbeid - Framtidsbilder for kultursatsing i Østfold
- Verdiskapingsbidrag fra kreative næringer og kultur
- Utvidet kulturindeks for Østfold
- Bruker/publikumsundersøkelse for kulturtilbudet i Østfold
- Evaluering av tilskuddsbruken på kulturområdet
- Oversikt og behovsanalyse for kulturanlegg og arenaer i Østfold, aktivitetsmønster og aktivitetsnivå i ulike alders- og sosiale grupper.
- Oversikt over kommunale kulturplaner

3. Prinsipper for planarbeidet

Regional plan for kultur skal være en overordnet og langsiktig plan innenfor sine temaer. Det innebærer at planarbeidet skal fokusere på områder hvor fylkeskommunen og samarbeidspartene har rimelig grad av påvirkning. Planen skal være realistisk og målrettet og det skal gjøres en prioritering av satsningsområder. Handlingsprogrammet til være tiltaksorientert og rulleres/vurderes normalt hvert år.

3.1 Medvirkning

Planens suksess er avhengig av at den følges opp i praksis, og på en slik måte at målene nås. Dette er en «dugnad» som krever involvering og innsats fra mange hold. Det er derfor nødvendig at de som skal bidra til realiseringen av planens mål også føler eierskap til planen og opplever målene som troverdige. For å oppnå dette, er det viktig med en god medvirkningsprosess.

Arbeidet med regional plan skal være en åpen prosess hvor alle har anledning til å uttale seg. Det legges opp til medvirkningsmøter, møter med referansegrupper og det vil være anledning til å gi innspill via sosiale medier.

Kulturorganisasjoner og andre kulturaktører vil bli invitert med i planarbeidet spesielt. Både ansatte og tillitsvalgte oppfordres til å delta i planarbeidet. Kommunene er sentrale samarbeidsparter, og disse vil også bli involvert både i planarbeidet og til å gi særskilte innspill. Kommunene utfordres til å inkludere alle aktuelle tjenester i medvirkningsarbeidet med planen, som skole, folkehelse, næring, kulturminne m.fl. Ulike partnerskap vil også bli benyttet.

Det legges opp til høringsperioder utover lovens minimumskrav på seks uker, slik at det gis tilstrekkelig tid til høringsinstansene.

3.2 Konsensus

Planarbeidet vil legge vekt på en åpen dialog og med mål om mest mulig konsensus om de bestemmelser og beslutninger som blir nedfelt. Regional plan legger føringer for kommunenes og statsetatenes planlegging, men binder ikke kommunale planer formelt. Størst mulig enighet om mål og strategier er derfor viktig for at kommunene skal føle seg forpliktet til å følge opp intensjonene i regional plan.

3.3 Detaljeringsgrad

Regional plan skal ikke gå for dypt i detaljer, men den må være konkret og målrettet nok i sin utforming for å kunne få betydning. Disse avveiningene krever en bevissthet i forhold til detaljeringsgrad i planen. Lokale aktører og myndigheter må føle at planen i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til lokaldemokratiske prosesser.

4. Statlige føringer

4.1 Planlegging

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har satt ned noen nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Kultur er ikke nevnt spesielt i disse men noen er relevante for regional planlegging generelt, og for noen av områdene en regionalplan for kultur vil berøre, som kulturnæring og by- og tettstedsutvikling. Disse er:

- «Fylkeskommunene og kommunene baserer planforslag og beslutninger på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag, og ivaretar nasjonale og viktige regionale interesser. Fylkeskommunene og kommunene sikrer samtidig tidlig medvirkning og involvering av allmennheten, berørte myndigheter, parter og interesseorganisasjoner.»
- «Fylkeskommunene og kommunene legger vekt på reduksjon av klimagassutslippene, energiomlegging og energieffektivisering gjennom planlegging og lokalisering av næringsvirksomhet, boliger, infrastruktur og tjenester.»
- «Fylkeskommunene legger til rette for bedre tilgang på kompetent og relevant arbeidskraft som møter det regionale arbeidsmarkedets behov. Planleggingen skjer i partnerskap med utdannings-, arbeidsmarkeds- og næringsaktørene, og på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.»
- «Fylkeskommunene og kommunene samarbeider om planlegging for verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling og innovasjon i partnerskap med næringslivet og regionale og lokale aktører. Det settes av tilstrekkelige arealer for næringsutvikling som ivaretar næringslivets behov, og som er lokalisert ut fra hensynet til samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.»

4.2 Kulturområdet

Kulturlovens §4 slår fast at kommuner og fylkeskommuner skal sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet regionalt og lokalt. Videre legger loven

vekt på at de tre forvaltningsnivåene i fellesskap skal sørge for at kulturlivet har forutsigbare utviklingsvilkår.

Fylkeskommunen forventes å bringe hovedlinjene i overordnet nasjonal kulturpolitikk ned på fylkesplanet, og gi denne kulturpolitikken en regional merverdi gjennom å forme sin egen kulturpolitikk etter de ambisjoner, ønsker og behov som særpreger fylket. Retningen på regjeringens kulturpolitikk framhever styrking av kunsterøkonomien, sating på kulturell og kreativ næring, kulturarv, internasjonalisering og tilrettelegging for flere finansieringskilder til kulturlivet. Regjeringen vil bidra til økt privat engasjement og investering i kultursektoren og legge til rette for bærekraftige kulturbransjer i hele landet. I tillegg til å styrke virkemiddel- og støtteapparatet rundt de utøvende og skapende kunstnerne i det frie feltet, vil man bidra til at norsk kunst og kultur når et større publikum. Målet er både å styrke kulturlivet og gi det flere økonomiske ben å stå på. Kulturrådet har fått i oppdrag å etablere Kreativt Norge som et verktøy til å stimulere til økt verdiskaping i de kreative bransjene, og å samarbeidet med Innovasjon Norge om tilpassing av virkemidler og tiltak.

Det finnes en rekke dokumenter som gir føringer for det regionale kulturarbeidet, og som vil bli trukket inn i planarbeidet bl.a.:

- Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018: Statens oppgaver og ansvar for utvikling av folkebibliotekene. Kulturdepartementet.
- NOU: 2013:4 *Kulturutredningen 2014*. Kulturdepartementet.
- NOU 2015:8 *Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser*. Kunnskapsdepartementet.
- NS 8178:2014 *Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse*. Oslo, Standard Norge.
- St. meld. nr. 8 (2007-2008) *Kulturell skulesekk for framtida*. Kultur- og kirke departementet.
- St. meld. nr. 10 (2011-2012) *Kultur, inkludering og deltaking*. Oslo: Kulturdepartementet.
- St. meld. nr. 30 (2014-2015) *En framtidrettet filmpolitikk*. Kulturdepartementet.
- St. meld. nr. 32 (2007-2008) *Bak kulissene*. Kultur- og kirke departementet.
- Strategi 2013: *Dans i hele landet Status, utfordringer og strategier for videre utvikling av profesjonell dans i Norge*. Kulturdepartementet.

4.3 Lovverk og forskrifter

Kulturlova: *Lov om offentlige styresmaktens ansvar for kulturverksemd*. Lov av 29.06.2007. Kulturdepartementet. Lovteksten er gjengitt i kapittel 2.2.

Folkebibliotekloven: *Lov om folkebibliotek*. Lov av 01.01.1986. Kulturdepartementet

Opplæringslova: *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa*. Lov av 27.11.1998. Kunnskapsdepartementet.

Plan- og bygningsloven: *Lov om planlegging og byggesaksbehandling*, Lov av 01.07.2008 Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

5. Plandokumentet – grunnlag og innhold

5.1 Datagrunnlag og status for kulturen i Østfold

Telemarksforskning gir hvert år ut en kulturindeks som består av en oversikt over kulturtilbud og kulturaktivitet i norske kommuner, regioner og fylker. Målingene baseres på registerdata fra offentlige etater, interesseorganisasjoner og foreninger. Kulturindeksen måler kulturtilbud og kulturaktivitet i følgende ti kategorier; kunstnere, kulturarbeidere, museum, konserter, kino, bibliotek, scenekunst, kulturskole, DKS (den kulturelle skolesekken), statlige økonomiske tildelinger og frivillighet. På disse målingene kommer Østfold dårligst ut av samtlige fylker i landet, mens de øvrige nederste plassene bekles av de andre fylkene rundt hovedstaden.

Østfold består av sterke byregioner, med opplevelsen av et mangfoldig kulturtilbud. Selv om det er en naturlig kulturlekkasje til Oslo, er ikke det noen selvstendig grunn til at det skal være så store forskjeller i kulturindeksens målinger, da den tar utgangspunkt i tilbud til barn, unge og voksne som det er naturlig å finne der du bor. Det er særlig bekymringsfullt at barn kan oppleve et dårligere kulturtilbud i fylket. Telemarksforskning har det siste året jobbet med forklaringsmodeller for kulturindeksen, for å finne ut hvilke strukturelle og kulturelle faktorer som har betydning for kulturtilbud og kulturaktivitet i norske kommuner. Dette arbeidet ser ut til å kunne gi strukturelle forklaringer på Østfolds posisjon på kulturindeksen, der arbeidsmarkedsintegrasjon og netto utpendling er faktorer som vil slå negativt ut. Og motsatt vil størrelsen på kulturbudsjett og utdanningsnivå i befolkningen være faktorer som slår positivt ut. Her vil svak kommuneøkonomi og begrensede statlige overføringer til regionalutvikling øke forskjellen til andre regioner.

Gjeldende kulturplan vektlegger kommersialisering og opplevelsesnæringer. Begrepene som benyttes i nasjonal politikk er kulturell og kreative næring. Dette ligger også til grunn for nye oppdrag fra Kulturdepartementet til Kulturrådet og Innovasjon Norge. Kreative næringer omfatter bransjene arkitekter, TV og radio, reklame (og event), musikk, aviser og magasiner, bok, film, dataspill. Som kulturell næring omtales visuell virksomhet (design, kunst, museum og kulturarv), utøvende virksomhet (scenekunst, orkester og dans) samt utdanning og undervisning innenfor kreativ og kulutbasert næring. Endring i verdiskaping fra 2008 – 2014 (Anne-Britt Gran/BI) viser at kreative næringer har hatt en betydelig svakere økning i verdiskapingen enn fastlandsøkonomien, og noe svakere enn reiselivsnæringen. Nordiske sammenligninger viser at Norge har hatt en svakere økonomisk utvikling for kunstnere enn øvrige nordiske land som har hatt en mer markedsorientert kulturpolitikk. Kulturrådet har fått i oppdrag å etablere metode og mål for omfang og økonomisk verdi av det visuelle kunstfeltet, samt for litteratur og musikk i Norge.

Analysen gjort av BI ved professor Anne-Britt Gran plasserer Østfold på en 7. plass i landet både når det gjelder omsetning og sysselsetting innenfor kreative næringer. Det er store forskjeller i disse tallene. Mens Oslo er større enn alle andre til sammen med hhv. ca. 24,06 mrd. kroner i omsetning og nær 38.000 sysselsatte i 2014, ligger Hordaland på andreplass med hhv. 4,19 mrd. kroner og 8.052 sysselsatte. Tallene for Akershus er 2,58 mrd. kroner i omsetning og 7.625 sysselsatte, mens Østfold har 1,39 mrd. i omsetning og 3.071 sysselsatte.

5.2 Plandokumentets innhold og utforming

Ny kulturplan skal være en revidering av gjeldende Regionalplan kultur. En evaluering av denne og innhenting av ny kunnskap, vil være viktige grunnlag for planarbeidet.

5.2.1 Innhold i utfordringsdel

Utfordringene for kultursektoren skal oppdateres gjennom planarbeidet. I innspillsmøtene til planprogrammet ble økonomi, fragmentering og mangel på regional samordning og samarbeid pekt på som sentrale utfordringer. Utfordringer knyttet til ytringsfrihet og ytringskultur, digitalisering og behovet for et grønt skifte ble pekt på som viktige trender som både vil gi oppgaver, påvirke og gi muligheter for kultursektoren.

Utfordringsdelen i gjeldende kulturplan legger vekt på at Østfold er et fylke med store utfordringer, men også med mange muligheter. Kultur beskrives som et viktig verktøy for regionalutvikling. I den nye kulturplanen må det synliggjøres hvilket potensiale vi har for å utvikle kultur og kulturbasert verdiskaping, og det bør konkretiseres hvilke utfordringer i Østfoldsamfunnet kulturen skal medvirke til å løse. Kultur har en sterk egenverdi, og dette perspektivet må ha en sterkt forankring i kulturplanen.

Fokusområdene fra fylkesplanen Østfold mot 2050 behandles gjennomgående i planen. Innenfor temaet levekår og folkehelse legges særlig vekt på å gjøre både det å oppleve og å delta i kulturvirksomhet tilgjengelig for alle, på kultur som redskap for integrering, samt kulturlivets rolle i utviklingen av attraktive byer og gode lokalsamfunn. Innenfor verdiskaping og kompetanse vil det være fokus på å utvikle, styrke og synliggjøre kulturbasert næring, ta i bruk ny teknologi til å skape og formidle kultur, øke arrangementskompetansen i fylket og gjøre Østfold til et attraktivt bo- og arbeidsmarked for profesjonelle kunstnere. Innenfor klima- og miljøperspektivet vil det være særlig fokus på transporteffektiv lokalisering og skifte fra forbruk av produkter til forbruk av opplevelser. Kulturbaserte og kreative næringer vil være en del av det grønne skifte i verdiskapingen.

5.2.2 Innhold i strategidel (utgangspunkt fra Regionalplan Kultur 2010 – 2013)

Regionalplan kultur 2017-2028 baseres på en revidering av Regionalplan kultur 2010-2013, og vil derfor ta utgangspunkt i gjeldende målstruktur. Det må kunne foretas justeringer der planarbeidet avdekker svakheter eller nye behov. Regionalplan kultur 2010 – 2013 bygger på følgende prinsipper:

- Planen legger regional utvikling til grunn som en viktig premiss for kulturområdet.
- Planen viderefører de regionale betraktningene og strategiene fra fylkesplanen til kulturområdet, blant annet med hensyn til en balansert utvikling av Osloregionen og utvikling av sterke regioner i Østfold med byene som motorer.
- Planen legger opplevelse, identitetsbygging og kommersialisering til grunn som viktige målsettinger på kulturområdet
- Planen prioriterer innsats for å øke den kulturelle kompetansen i fylket.
- Planen videreutvikler og konkretiserer prinsippet om kulturelle fyrtårn i fylket. Begrepet er erstattet med begrepet særlige satsninger for å vise at det ikke er kun rene kulturinstitusjoner som er forbeholdt denne type betegnelser.

- Planen bygger på et bredt og forpliktende partnerskap for utviklingen på kulturområdet.

5.2.3 Innhold i handlingsdel (utgangspunkt fra Regionalplan Kultur 2010 – 2013)

Handlingsdelen i gjeldende Regionalplan kultur er presentert under 8 strategier og innsatsområder, med detaljerte tiltak. Disse tiltakene er i hovedsak gjennomført eller påbegynt, men vurderes fortsatt å være relevante hovedtemaer. Strategiene er inndelt i følgende tematiske områder:

Strategi 1 Øke den kulturelle kompetansen i befolkningen.

Innenfor dette området har fylkeskommunen og kommunene noen av de sterkeste virkemidlene gjennom kulturskolene, den kulturelle skolesekken, ungdomsklubber, UKM, studietilbud ved de videregående skolene, og bibliotekvirksomhet. Det gis tilbud som når innbyggerne i hele livsløpsfasen. Den kulturelle skolesekken som innkjøper og produsent er en svært viktig inntektskilde for utøvende kunstnere innen alle genre.

Østfold kulturutvikling og Opera Østfold organsierer tjenestelveransene for fylkeskommunen på disse områdene.

Strategi 2 Bygge infrastruktur for utveksling av kultur

Strategien peker på informasjon, markedsføring og transport som viktig for tilgjengeliggjøring av kulturtilbud. Fylkesbiblioteket, Visit Østfold og Kulturhusnettverket er viktige aktører, utvikling av nettsider en hovedstrategi.

Strategi 3 Stimulere de kompetente kunst- og kulturmiljøene

Strategien gjelder både offentlig finansierte og privatfinansierte miljøer. Forutsigbare rammebetingelser og utviklingsmuligheter for fylkets faste kulturinstitusjoner har hatt høy prioritet. Østfold Teater har blitt en del av Østfold kulturutvikling. Kommunene og fylkeskommunen støtter en omfattende aktivitet av kulturproduksjoner gjennom året gjennom prosjektstøtte. Nettverksutvikling, festivalutvikling og filmpolitikk har vært prioriterte områder. Viken Filmsenter AS har blitt etablert i perioden, i samarbeid med de øvrige fylkene rundt Oslofjorden.

Strategi 4 Utvikle særlige satsninger, kulturelle fyrtårn

Strategien baserer seg på partnerskap med de ulike regionene for å utvikle særlige satsninger. Dette er satsninger som retter seg utover lokaliseringssted og region, helst utover fylket. Fredriksten Festing, Punkt Ø og Science Center Østfold nevnes som satsninger. Fylkesscene og kulturklynge i Fredrikstad er delvis gjennomført gjennom etablering av Østfold kulturutvikling.

Strategi 5 Bygge kulturarenaer

Strategien baseres på at det er behov for flere arenaer for produksjon og formidling av kultur i fylket. De regionale kulturhusene i byene i Østfold har hatt prioritet, men midler har vært spart til den planlagte fylkesscenen. Disse midlene er delvis frigitt til regionale kulturhus, da det pt. ikke eksisterer en konkret plan for fylkesscenen. Trollulla som felles magasin for alle museer i fylket er realisert. Delvis igangsatte prosjekter er Brottet Amfi med Museumshavn, Ørje sluser og Høytorp Fort.

Strategi 6 Utvikle opplevelsesnæringer

Det ble etablert og gjennomført en egen satsing på opplevelsesnæringer. Satsingen er nå avsluttet og prosjekter henvises til Næringsrike og næringsnøytrale strategier. Det pågår et

program for tilrettelegging og markedsføring av kulturarv. Felles markedsføring for reiselivet skjer gjennom Visit Østfold i samarbeid med destinasjonsselskapene.

Strategi 7 Regionale strategier

Utgangspunktet for regionale strategier er kultur som en strategisk og viktig innsatsfaktor i utviklingen av regionene. Kultur skaper trivsel og tilflytting, og den bygger opp under lokal identitet. Lokalisering av kulturinstitusjoner og virksomheter har betydning for by og tettstedsutvikling. Samarbeid gjennom Osloregionen, Østlandssamarbeidet, GO-samarbeidet og internasjonalt kultursamarbeid er vektlagt.

Strategi 8 Prioriterte samarbeidsområder med sentrale myndigheter

Dialog med myndighetene basert på statlig engasjement i kulturinstitusjonene i Østfold, og statlig finansiering av kulturbygg og kulturarenaer. Mål om å øke statlige bidra til Punkt Ø, Det Norske Blåseensemble, Østfold Teater og den kulturelle skolesekken, satsing på Fredriksten Festing som fylkestusenårssted.

Gjennom planarbeidet må resultatene fra gjeldende strategier evalueres, videreføring vurderes ut fra relevans i reviderte mål og behovet for nye satsinger.

5.2.4 Utfordringer som krever nye grep

Det er flere tunge trender som påvirker kulturområdet. Det må vurderes om disse endringene medfører behov for nye strategiske grep for å ivareta kulturinteresser og utløse nye muligheter. Disse områdene kan være:

- Østfold har falt på andelen statlige kulturmidler som tildeles fylket, det er et mål å snu denne trenden og få flere statlige kulturkroner til Østfold
- Ytringskultur og ytringsfrihet oppleves som truet
- Svak økonomiutvikling i blant kunstnere og i kunst og kulturmiljøene
- Digitalisering skaper nye muligheter for alle kunst og kulturområder, og formidling av disse
- Publikumsutvikling for bedre publikumsdialog og konkurransefortrinn
- Økt fokus på kreative næringer i kulturpolitikken
- Internasjonalisering for økt innovasjonstakt og nye markeder
- Rammebetingelser og virkemidler

Organiseringen av fylkeskommunens tjenesteleveranser innenfor kulturområdet er endret i løpet av den siste planperioden. Tjenestene er organisert i to virksomheter, og strategier for disse vil inngå i kulturplanen:

- Østfold kulturutvikling med fire virksomhetsområder: Bibliotekutvikling, Den kulturelle skolesekken/kulturformidling, Ung kultur, Scenekunst Østfold
- Opera Østfold

6. Organisering og framdrift

6.1 Organisasjonsmodell

Planarbeidet skal i henhold til plan- og bygningsloven ledes og organiseres av fylkeskommunen, og legge til rette for medvirkning og dialog. Siden revideringen av planen

skal gjennomføres som en revidering av gjeldende plan benyttes i størst mulig grad allerede eksisterende organisasjonsstrukturer og fora for forankring og innspill i Østfold fylkeskommune, og det operative planarbeidet organiseres administrativt i en intern tverrfaglig arbeidsgruppe.

Fylkesutvalget er planutvalg og sender planprogram og plandokument ut på høring, samt behandler disse før vedtak i fylkestinget. Planen skal utarbeides i tett dialog med Næring- og kulturkomiteen.

Kulturorganisasjoner og -aktører vil bli invitert med i planarbeidet, samt til å gi særskilte innspill. Kommunene er særlig sentrale samarbeidspartner, og disse vil også bli involvert både i planarbeidet og til å gi særskilte innspill.

Allerede etablerte organer og pågående prosesser benyttes, slik at planarbeidet gjøres mest mulig effektivt.

Den administrative koordineringen av planarbeidet ligger til Regionalutviklingsavdelingen i Østfold fylkeskommune ved fylkesdirektøren.

6.2 Framdrift

Dato/periode	Aktivitet
Oppstarts- og utredningsfase	
September – november 2016	Oppstart av rullering med avklaring av tema, rammer, organisering og medvirkning. Utarbeidelse av forslag til planprogram i dialog med kommunene og ulike kulturaktører.
15.12.2016	Fylkesutvalget legger planprogrammet ut til offentlig ettersyn
15.12.2016 – 15.2.2017	Høringsperiode planprogram
Hovedfase	
April 2017	Fylkesutvalget vedtar planprogrammet
April-juni 2017	Medvirkningsprosesser med aktuelle aktører
April – november 2017	Arbeid med plandokument
Formell slutfase	
Desember 2017	Fylkesutvalget legger høringsutkast til planen ut til offentlig høring
Desember – mars 2017	Høringsperiode
Juni 2018	Regional plan vedtas av fylkestinget

6.3 Opplegg for medvirkning

Arbeidet med Regionalplan kultur skal være en åpen prosess hvor alle har anledning til å uttale seg. Det legges opp til høringsperioder utover lovens minimumskrav på seks uker, slik at det gis tilstrekkelig tid til høringsinstansene. Plan- og bygningsloven stiller krav til medvirkning i planprosessen. Offentlige myndigheters medvirkning i regional planprosess er spesifikt lovfestet i § 8-3: «Statlige organer og kommuner har rett og plikt til å delta i

planleggingen når den berører deres virkeområde eller egne planer og vedtak» Det er avgjørende for planprosessen å sikre tilstrekkelig involvering fra kommunene i Østfold, både gjennom den formelle prosessen og ved å se regionalplan for kultur i sammenheng med kommunenes egne kulturplaner og aktiviteter.

Regionalplaner handler om hele østfoldsamfunnets utvikling innenfor saksfeltet, og det er derfor ønskelig med engasjement og innspill på bred front. Østfold fylkeskommune vil sørge for grundig informasjon om planprosessen både på nett og i trykte medier. I tillegg til de ordinære høringene og løpende dialog med offentlige myndigheter, vil det legges opp til medvirkning på følgende måter:

- Informasjon og dialog via nettsider og sosiale medier. Det vil bli opprettet en egen nettside for planarbeidet.
- Åpne informasjonsmøter om hele eller deler av planen.
- Oppsøkende informasjonsvirksomhet.
- Temamøter med inviterte deltakere.
- Orienteringer og drøftinger med eksisterende råd og utvalg og gjennom etablerte møteplasser, f.eks. Ungdommens fylkesting.

Intensjonen er at dette skal gi bedre belyste diskusjoner og analyser, samtidig som det sikrer involvering av et bredt spekter av interessenter. Det er særlig viktig at barn og unges interesser blir hørt. Likeledes må funksjonshemmedes organisasjoner involveres i arbeidet. For å lykkes med integreringen og dra nytte av den ressursen innvandrere og flyktninger representerer, er det avgjørende at disse gruppernes interesser også høres. Behandling av regionalplanen i Fylkesutvalget og Fylkestinget foregår i møter som er åpne for offentligheten. All behandling og alle høringer vil foregå i tråd med plan- og bygningsloven.

Det er ønskelig med deltakelse både fra politikere, tillitsvalgte og ansatte. Både organisasjonene og kommunene ønsker involvering og medvirkning så tidlig som mulig i prosessen. Det legges til rette for medvirkningsarenaer lokalt i samarbeid med kommunene.

I en regional plan for kultur er det også spesielt viktig å skape engasjement og positive opplevelser i medvirkningsarbeidet, og at det gis rom for å gi innspill til planen ved hjelp av andre typer uttrykk enn en tradisjonell høringsuttalelse.

Alle kan komme med innspill og høringsuttalelser både til planprogrammet og til selve planen.

Sentrale kulturorganisasjoner og -aktører vil bli invitert med i planarbeidet, samt til å gi særskilte innspill. Det legges opp til samarbeidsmøter med ulike grupper.

Det må også legges vekt på å involvere aktører i de gruppene som i liten grad benytter seg av kulturtilbud, for en bedre målretting av tiltak.

6.3.1 Innspill og høringsuttalelser

Alle kan komme med innspill og høringsuttalelser til planarbeidet. Innspillene bør beskrive hva forslaget gjelder, med mål og begrunnelse. Høringsperiodene fremgår av overordnet framdriftsplan for planprosessen.

6.4 Ressursbehov i planarbeidet

Det vil settes av tilstrekkelige ressurser i Østfold fylkeskommune til å lede og forestå den administrative koordineringen av prosessen, og til å lede det faglige arbeidet og skrivearbeidet. Fylkeskommunen vil også finansiere de nødvendige utredninger som er spesifikke i planarbeidet, basert på en prioritering innenfor tilgjengelige ressurser.

Det forventes at de som deltar i medvirkningsprosesser dekker sine egne kostnader.

7. «Grenseløse Østfold»

Visjonen for Østfoldsamfunnet i gjeldende fylkesplan er «Grenseløse Østfold». Visjonen betyr at vi skal legge til rette for handling og nyskaping ved å bygge ned grenser mellom administrative nivåer, kommuner, fylker og nasjoner, men også mellom by og land, ulike fagområder og profesjoner. Denne visjonen må ligge til grunn for det arbeidet som nå skal igangsettes med rullering av regionalplan for kultur.